

LAUSUNTO

Helsinki 9.10.2025

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

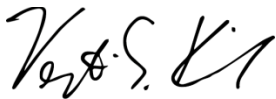
Viite: HE 123/2025 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta sekä virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä noin 60 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: viestintä- ja yhteiskuntasuhdepäällikkö Ulla Kiuru, ulla.kiuru@soste.fi, p. 040 744 0888

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Hallituksen esitys:

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi virvoitusjuomaverosta annettua lakia ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annettua lakia sekä kumottavaksi keväällä 2023 vahvistettu laki virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on tehdä virvoitusjuomaverosta annettuun lakiin Euroopan komission valtiontukihyväksynnän edellyttämät muutokset. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että virvoitusjuomaveroa korotettaisiin. Korotus toteutettaisiin senttimääräisesti samansuuruisena korotuksena kaikille tuoteryhmille. Virvoitusjuomavero porrastettaisiin nykyisen kahden verotason sijaan kuuteen verotason tuotteen sokeripitoisuuden perusteella.

Tiivistelmä SOSTEn kannasta:

SOSTE kannattaa virvoitusjuomaveron korotusta. Se on askel oikeaan suuntaan terveysperusteisessa verotuksessa. Esitetyssä virvoitusjuomaveron korotuksessa on kuitenkin haasteita: vero on luotu ennen kaikkea fiskaaliselta pohjalta ja sen terveysvaikutukset ovat epävarmoja. Vahvemman terveysohjauksen aikaansaamiseksi SOSTE esittää laaja-alaisen terveysveron käyttöönottoa, joka voisi alkuvaiheessa kohdistua sokeriin. SOSTE esittää, että valtiovarainvaliokunta edellyttää laajemman terveysperusteisen veron valmistelun käynnistämistä.

Terveysperusteisuuden on ohjattava päätöksiä

Esityksen mukaan verotasoihin tehtävällä tasakorotuksella ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta sokeripitoisten juomien kulutukseen ja siten myös veronkorotuksen terveyttä edistävän vaikutuksen oletetaan jäävän vähäiseksi. Toisaalta kuitenkin esityksessä todetaan, että veron porrastaminen juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan todennäköisesti siirtäisi kulutusta vähemmän sokeria sisältäviin juomiin, joten muutoksella voisi tältä osin olla terveyttä edistävä vaikutus.

SOSTE on jo aiemmin esittänyt, että porrastettujen veroluokkien välillä erojen tulisi olla riittävän isot, jotta verotasolta toiselle siirtymisessä on vahvempi taloudellinen kannustin ja samalla kannustin vähentää sokerin määrää ja sitä kautta lisätä terveysvaikutuksia. Lisäksi verotuksessa tulisi olla nollaveroluokka ainakin makeuttamattomille ja maustamattomille vesille.

Suomessa on otettava käyttöön terveysvero, joka ensivaiheessa kohdistuisi sokeriin

Väestön terveydentila ei enää kohene vuosikymmenien tapaan. Suomessa yli kolmannes kuolemista johtuu käyttäytymiseen liittyvistä riskitekijöistä, joista ravitsemukseen liittyvät riskit ovat merkittävimmät. Eurostatin tilastojen mukaan suomalaisista on tullut alle kymmenessä vuodessa Euroopan kolmanneksi lihavin kansa. Suomalaistutkimuksen

(FinWeigh-tutkimussarja) mukaan lihavuudesta aiheutuu yhteiskunnalle yli 2,5 miljardin euron lisäkustannukset vuosittain.

Lisäksi väestörakenteen muutokset, joista merkittävimmät ovat ikääntyneiden määrän kasvu ja matala syntyvyys, heikentävät huoltosuhdetta nopeasti lähivuosina. Vastaavasti sosiaali- ja terveydenhuollon menot kasvavat samaa tahtia kuin keski-ikä nousee (Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen, Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025, THL).

Tarvitsemme kaikkia keinoja ja johdonmukaisia yhteiskunnallisia päätöksiä väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä kestävän talouden luomiseksi. SOSTE ja sote-järjestöt ovat jo vuosia esittäneet terveysveron käyttöönottoa vahvistamaan kansanterveyttä. Ensivaiheessa terveysvero voisi kohdistua sokeriin, mutta myöhemmässä vaiheessa tarkasteluun on otettava myös suolan ja kovan rasvan määrä.

Porrastettu, ainesosaperusteinen sokerivero kannustaisi teollisuutta kehittämään terveellisempiä ja vähäsokerisimpia vaihtoehtoja. Tällä olisi pidemmällä aikavälillä kansanterveyttä parantava ja sote-menoja alentava vaikutus. Porrastettu ainesosavero loisi myös tasapuoliset pelisäännöt elintarvikevalmistajille.

Mitä laajempi veropohja terveysverolla on, sitä enemmän sillä on kansanterveyttä ja verotuottoja parantavia vaikutuksia. SOSTE on arvioinut, että sokeriin kohdistuva terveysvero voisi tuottaa vähintään 0,5 miljardin euron lisäyksen verotuloihin.

Laajapohjaisesta terveysperusteisesta verosta on keskusteltu jo yli kymmenen vuotta, mutta kunnollista valmistelutyötä ei ole vielä käynnistetty. Nyt käyttöön otettava virvoitusjuomavero tulisi nähdä sokeriveron ensimmäisenä osana – ei lopullisena ratkaisuna.

Hyväksyessään mietinnön virvoitusjuomaveron muuttamisesta (HE 280/2022 vp) silloinen valtiovarainvaliokunta piti tärkeänä, että jatkossa veroa tarkastellaan laajemmin ottamalla myös muut terveysnäkökohdat huomioon. Lisäksi tulisi arvioida mahdollisuutta laajempaan, myös muihin tuoteryhmiin kohdistuvaan terveysperusteiseen veroon. Mietinnössään valiokunta esitti lausumaehdotusta, jossa edellytettiin, että hallitus jatkaa laajemman terveysperusteisen veron valmistelua, joka ottaisi laajemmin huomioon tuotteiden terveysvaikutukset.

SOSTE esittää, että hyväksyessään virvoitusjuomaveron muuttamisen valtiovarainvaliokunta edellyttää myös laajemman terveysperusteisen veron valmistelua.